

lesarabrøv

Skrivikynstur í mjørkatámi

»Heimsins minsta land —
heimsins størstu bussar«

Á einum psykiatriskum fundi í Kolding herfyri kundi tann lutakandi feroyingurin ikki geva eina defínitió av SFI-syndrominum (i.e. Special Faroese Ignorance). Hann visti í staðin á seguligar og mentasøguligar umstøður sum t.d. eina óvanliga seiga miðald (extremely though medieval ages) og hundrað ára sekteriska heilaknoðan (brain-squeeze).

Eg fari her at royna eina filologiska avýting av SFI-syndrominum. Høvuðstilfarið er tað latinska alfabetið, og metóðan er: Hvussu brúka feroingar alfabetið og teir listarligu møguleikar, sum alfabetið gevur? Her verður eisini hugsað um typografiskar møguleikar sum t.d. tankastrikur, gásareygu og setningstekn.

Ein av Føroya blaðmonnum undirskrivur seg: -v. Hetta visir, at tann skrivandi ikki kennir symbolvirðið hjá tankastrikuni og tekstfunktiónina hjá punktum. Ein tekstanalýsa av -v. má geva tað úrslit, at viðkomandi eitur okkurt navn, sum endar við v, t.d. Ditlev. Men tað er beint øvugt. Navnið byrjar við V. Hetta dømið lýsir væl tað serføroyska fyrbrigðið »øvugt-prinsippið« (the principle of the contrary), sum kemur so væl til sjóndar í serføroyskum grundreglum sum t.d. »Heimsins minsta land — heimsins størstu bussar«. Sama prinsipp siggja vit, tá feroingar seta dúnutar dreingir sum ministarar, fulltrúar og yvirstjórar. Onnur lond hava búnaðar og royndar leiðarar í slíkum sessum. Eitt nakað sjúkligari brúk av hesum prinsippi siggja vit, tá feroingar skriva alnalangar nekrologar um deyðar nýfóðingar. Kanska verður hetta kynstrið útbyggt, so

at vit skjótt sleppa at lesa langar nekrologar um tey livandi eisini.

Ein onnur síða av SFI-syndrominum er tann stilistiska. Kanna vit feroyskan debattstil í t.d. tí politiska orðaskiftinum í summum bløðum, so siggja vit eina almenna og sterka stremban móti botninum. Tað er ikki nóg mikið at vera í flórinum. Tað ræður um at vera niðast í flórinum og klóra eftir eventuallum sprungum, so at tað slepst longur niður. Útlendingar, sum hava verið í Føroyum eina tíð og hava lært seg eitt sindur av feroyskum, siga seg vera »deeply impressed« av hesum virtuositetinum. Ein flakakona ur Bangla Desh stuttleikaði sær við at telja, hvussu ofta feroyskar blaðgreinar enda við t.d.: »NEI, Álvur Omanlop, tú skal ikki koma her og ...«. Hon fann út av, at triðjahvør grein hevði hendan vælformaða endan.

Ein annar týðandi filologiskur-typografiskur partur av SFI er brúkið av gásareygu.

Hesi tær verða aðra staðni í verðini brúkt til at visa, hvat verður sagt í beinleiðis talu. Mikkjal segði: »Kom í býin!« Annars verða gásareyguni brúkt til at gera vart við okkurt óvænnt ella óvanligt: Biddarans »ríkidømi« er skjótt gjørt upp. Marilyn smiltist og svaraði: »Min vanligasti »náttkjóli« er Chanel No 5.« Ella: USA-forsetin óttast »finlandisering« av norðurlondum.

Men okkara skrivimeistarar seta gásareygu rúndan um — fremmandaorð. Ella tað, teir halda vera fremmandaorð: Hann keypti sær ein »landrov-ara«. Hon helt tað vera eitt »problem«. Hetta var ein »luksuferð«. Hevði tað so verið konsekvent

gjøgnumført, so var system í. Men so er ikki. Tað eru nevnliga bara summi fremmandaorð, sum verða pakkað inn í gásareygu. Eingin skrivir t.d., at nú er tann ella tann mentahetjan blivin »professari«, ella at hon etur eitt hálpund av »albýl« um dagin. Heldur ikki verður skrivað, at »trolarin« »Skuldareyvin« hevur fingið nýggjan

»motor«. Grundreglan tykist at vera, at tað eru tey fremmandaorðini, sum tann skrivandi kennir minst, sum hann setir í gásareygu. Á tann hátt kunnu sjónarringur og vitan avlesast við hesum nýggja LIX-systeminum: Tess fleiri gásareygu, tess minni vitan. Sig so tað. Einkin er so ringt, at tað ikki er gott fyri okkurt.

Gásasteggi

Niðurstøða

Sjónleikurin, sum tók seg upp á tí politiska leikpallinum orsakað av nøkrum tendensum lesarabrøvum og einum heldur barnsligum mót-mælisskrivi, sum nakrir ungdomar høvdu sent øllum húsum í Føroyum, minnir okkum ikki sørt um tað, ið navnframar enskur statsmaður segði fyri 400 árum síðan: »Tað eru teir vesaligu politikararnir, ið eru teir stóru hyklararnir.«

Orsøkin til at landsins stjórn ikki hevur dirvi (ella vilja?) til at seta lógina um P-talið mótvægis peningastovnum ið gildi er eftir øllum at døma omanfyri nevndu lesarabrøv og skrivligt mótmæli frá tjúgu prosentum av íbúgvunum í Føroyum.

Hetta má vera nýtt dømi um, hvussu skirvisligt støðið er undir fólkaraðinum (demokratium) hjá okkum, sum búleikast á hesum klettum.

Støðan er hættslig, segði ein maður so beinrakið.

At fáa eina so rættvísu og munadygga skattainnkrevjing sum gjørligt hevur gjøgnum allar tíðir verið skylda hjá fólkavalnum politikarum at

virka fyri, og vónandi gera okkara lögtingsmenn ikki undantakið, sum vátta hessa meginskyldu.

Men höttanin um stongsul av banka- og sparikassakonti hjá privatum fólki átti kanska at verið strikað í lógini (nr. 54 frá 8.5.87), áðrenn hon varð samtykt á tingi.

Tað ber tó til at bota um hetta.

Tey mongu, sum hava skrivað so dómadagskent um hessa skattainkrevjingarlóg, smáðast ikki (sum ikki einaferð) við at órógva Várharra og Illamann við peningaviðurskiftum okkara.

Hetta mátti verið stór skomm og okkum til lítlan heiður, tá ið vit feroingar fara at fáa kollektiva viðgerð og dómning á evsta degi.

Men tá fer eisini at verða lisið úr syndareglistarum, at vit við vitleysari peningagjörnd eirindaleyst oyddu allan fisk og alt liv í havinum um okkara oyggjar, sum Várharra læt okkum í hendi at umsita, og at hetta var orsøkin til, at hann gavst við feroyinginum.

Heri Mohr

Ein misskiljing

Visandi til tað, sum fært fram í bløðum, ið Útvarpi Føroya og Sjónvarpinum, um at eg skal hava verið óreiðiligur í umsiting av almennum peningi, vil eg loyva mær at koma við hesi viðmerking til tað, ið fært fram.

Tað snýr seg um nakrar maskinur, sum Menningargrunnurin átti pant í — eigarin var komin í fíggarligar trupulleikar av hesum maskinum, sum fyri ein part nú eru seldar. Hann fór av landinum uttan orð ella boð og kravdi Menningargrunnurin tí maskinur og virkisbygning á tvingssilssølu. Tá tvingssilssølan fór fram var eg í feriu og bleiv ringdur upp av skrivstovu Menningargrunnsins, sum spurdi, um vit skuldu keypa. Eg segði, at — eg (t.v.s. Menningargrunnurin) keypti maskinurnar um eingin annar bjóðaði. Tá eg kom aftur úr feriu, fái eg at vita, at eg persónliga hevði keypt hesar maskinur. Eg kannaði hetta ikki nærri tá, men boðaði nevndini frá hesum beinanvegin. Vit vóru samdir um, at eg seldi maskinurnar og at peningurin var fluttur til grunnin av mínari

konto, í staðin fyri at koyra eina tvingssilssølu umaftur. Seinni visir tað seg, at tað bert er bygningurin við nøkrum maskinum i, sum er seldur á tvingssilssølu og ikki allar maskinurnar, sum ikki eru seldar enn. Her er so orsøkin til at misskiljing kemur í. Annars var allur tann peningur, sum kom inn fyri maskinurnar fluttur til Menningargrunn-

in. Eg skal viðganga, at mannagongdin í málinum ikki er bein, men eg var í góðari trúgv, uttan tó at kanna málið um tvingssilssølu, gjølligari, beinanvegin.

Eg havi gjørt ein »brølara«, mannagongdin var ikki vanlig, men hetta er so tað, ið gjørt var.

Martin Djurhuus

LEYNAVATNS
STEVNAN 1990verður hildin við Leynavatn
sunnudagin, 24.6.1990

Tað er Føroya Ríðingarfelag og Rovara-flokkurin í skótaliði Sigmund Brestissonar, ið skipa fyri stevnuni. Fyrsta stevnan varð hildin í 1970.

Ríðið verður í 4 flokkum. Hesir eru: Renning — Tvispor/ung — Tvispor/vaksin II. flokkur — Tvispor/vaksin I. flokkur.

Tríggir vinnarar skulu finnast í hvørjum flokki og hvør teirra fær steyp til ognar.

Friggjadagin 22.6.90 skipar Føroya Ríðingarfelag fyri »felags-ríðitúr« til Leynavatn. Farið verður av Kleynisvarða kl. 19.00.

Tey, ið ætla at luttaka í kappriðingini skulu ringja tlf. 13635 ella 10370, áðrenn týsdagin 19.6.90, kl. 19.00.